

Román nyelv és kommunikáció a magyar tannyelvű oktatás II. évfolyamán

A romániai iskolahálózatban tanuló magyar anyanyelvű gyermekek formális és informális úton sajátíthatják el második nyelvként az ország hivatalos nyelvét, a román nyelvet. Formális úton az elemi osztályokba beiskolázott gyerekek az állam által támogatott tanügyi intézményekben, valamint magán- és alapítványi intézményekben ismerkedhetnek meg a román nyelvvel, heti három, illetve négy órában. Régiótól függően a román nyelv formális úton való elsajátítását kiegészítheti az informális nyelvtanulás.

Az informális tanulás valószínűsége igen alacsony pl. egy csíkszeredai vagy kézdivásárhelyi magyar anyanyelvű gyermek életében, ugyanis a Kovászna és Hargita megyében élő lakosság 73, ill. 84,61%-a magyar nemzetiségű. Ezekben a megyékben a gyermekeknek nem adódik lehetőségük a román nyelv használatára, gyakorlására iskolán kívül. Elengedhetetlen fontosságú ezért, hogy románórán a tanulók minőségi tankönyvekből tanulhassanak. Olyan tankönyvekre van szükség, amelyek játékosak, szakszerűek, a gyermeki világról szólnak, motiválják a tanulót a román nyelv tanulásában.

A román nyelvet tanuló magyar nemzetiségű tanulók számára megírt, 2013-ban jóváhagyott 3418-as számú tanterv életbe lépése maga után vonta az új tankönyvek megjelenését. Az érvényben levő tantervi követelmények alapján két államilag engedélyezett és támogatott román nyelvű tankönyv íródott második osztályos magyar anyanyelvű tanulók számára:

Karp Ágnes és Makai Emese-Márta *Comunicare în limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* című tankönyve a Kreatív Kiadó, valamint Tankó Veronika-Zita és Farkas Tünde-Jolán *Comunicare în limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* című tankönyve a Corvin Kiadó gondozásában.

Jelen tanulmányban a Karp és Makai szerzőpáros tankönyvét elemzem.

Karp Ágnes és Makai Emese-Márta *Comunicare în limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* című tankönyvének borítója

1. A tankönyv igazodása a tantervi követelményekhez

A magyar anyanyelvű előkészítő, I. és II. osztályoknak írt tanterv forradalmi változást hozott a román nyelv oktatásában. A tantervet tanulmányozva megfigyelhető, hogy nemcsak a sajátos kompetenciák mennyisége és tartalma változott, hanem a román nyelv tanításának koncepciója is: „Prezenta programă își propune să introducă o nouă abordare a studierii limbii române în cadrul învățământului în limba maghiară: adoptarea modelului comunicativ-funcțional. Această abordare pune accent pe utilizarea limbii ca mijloc de comunicare, astfel, comunicarea orală, realizată prin diverse acte de vorbire, bazată pe situa-

tălnite în viața capătă o pondere textul este util-pentru comunica-a fi însușit ca atade predare-învăplasează elevul în zator activ al limtanterv a român sának újszerű javasolja a maoktatásban: a funkcionális mozgását. Ez a fajta

nyelvhasználatra, mint a kommunikáció eszközére fekteti a hangsúlyt, így a mindennapi beszédhelyzetek szóbeli kommunikációja válik fontossá, az írott szöveg pedig a szóbeli kommunikáció bevezetésére szolgál, és nem a tulajdonképpeni elsajátításra, rögzítésre. A tanítási-tanulási-értékelési tevékenységek a tanulót az aktív román nyelvhasználó szerepébe helyezik.)

A tantervben ajánlott módszerek, stratégiák, tevékenységek követik az idegen nyelvek tanításának elveit, lépéseit, így alkalmasak a román mint második nyelv elsajátítására is. Kiemelt hangsúlyt kapnak olyan, az idegennyelv tanításában, tanulásában is nélkülözhetetlen módszertani alapelvek, mint a kommunikativitás, pragmatika, fokozatosság, funkcionalitás és tevékenykedtetés.

A szerzőpáros által megírt tankönyvsorozat harmadik részét képező II. osztályos taneszköz tartalma, amint az alábbi táblázatból is kiderül, összhangban van a tantervben megfogalmazott követelményekkel.

A tantervben szereplő alap- és specifikus kompetenciák a következőképpen rendeződnek:

A tantervben ajánlott módszerek, stratégiák, tevékenységek követik az idegen nyelvek tanításának elveit, lépéseit, így alkalmasak a román mint második nyelv elsajátítására is.

ții trăite și în-de fiecare zi, mai mare, iar zat ca pretext re și nu pentru re. Activitățile țare-evaluare situații de utilizării române.” (A nyelv tanulá-megközelítését gyar anyanyevű kommunikatív-dell alkalma-megközelítés a

1. táblázat. Alap- és specifikus kompetenciák rendszere a II. osztályos tantervben

Alapkompetenciák	Specifikus kompetenciák
1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute (A szóbeli közlés megértése ismert kommunikációs helyzetekben)	<p>1.1. Identificarea semnificației unui mesaj oral clar articulat, emis cu viteză de la rar spre normal (Egy lassú-átlagos beszédtempójú, tisztán artikulált szóbeli közlés jelentésének megértése);</p> <p>1.2. Recunoașterea de informații specifice dintr-un mesaj oral clar articulat, emis cu viteză de la rar spre normal (Egy lassú-átlagos beszédtempójú, tisztán artikulált szóbeli közlés lényeges információinak felismerése);</p> <p>1.3. Manifestarea curiozității față de receptarea semnificației mesajelor orale, în diferite contexte de comunicare (A szóbeli közlés jelentésének megértése iránti kíváncsiság különböző kommunikációs helyzetekben);</p> <p>1.4. Executarea unui set de comenzi didactice rostite cu viteză normală (Átlagos beszédtempójú didaktikai utasítások végrehajtása);</p>
2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare (Szóbeli kifejezőképesség különböző kommunikációs helyzetekben)	<p>2.1. Reproducerea unor mesaje simple respectând pronunția specifică a diftongilor, triftongilor și a hiatului la nivelul cuvântului, al accentului și al intonației (Egyszerű szóbeli közlések reprodukálása tiszteletben tartva a diftongusok, triftongusok, hiátus specifikus ejtését a szavak szintjén);</p> <p>2.2. Transmiterea de informații prin formularea de enunțuri referitoare la întâmplări cunoscute, trăite (Információk közvetítése ismert, átélt történésekre vonatkozó kijelentések megfogalmazásával);</p> <p>2.3. Utilizarea corectă a cuvintelor care denumesc ființe, lucruri, acțiuni, cantitatea și ordinea objektelor din mediul apropiat (A közvetlen környezet élőlényeit, tárgyait, cselekvéseit, a tárgyak mennyiségét és sorrendjét megnevező szavak helyes használata);</p> <p>2.4. Oferirea de răspunsuri scurte și formularea de întrebări simple referitoare la obiecte, persoane, activități din mediul apropiat (Rövid válaszok és egyszerű kérdések megfogalmazása a közvetlen környezet tárgyaira, személyekre és cselekvésekre vonatkozólag);</p> <p>2.5. Participarea la jocuri de comunicare în care formulează mesaje (Közlések megfogalmazását igénylő kommunikációs játékokban való részvétel);</p>

<p>3. Receptarea unei varietăți de mesaje scrise, în contexte de comunicare cunoscute (Különböző írott szövegek megértése ismert kommunikációs helyzetekben)</p>	<p>3.1. Manifestarea curiozității pentru decodarea unor scurte mesaje scrise (Rövid terjedelmű írott szövegek dekódolására irányuló kíváncsiság);</p> <p>3.2. Identificarea semnificației globale a unui text scurt citit (Rövid terjedelmű olvasott szöveg globális jelentésének azonosítása);</p> <p>3.3. Realizarea corelației între text și ilustrația care însoțește textul (A szöveg és a hozzá tartozó illusztráció közötti összefüggések megteremtése);</p> <p>3.4. Recunoașterea sunetelor și literelor specifice limbii române și diferențierea față de cele din limba maghiară (A specifikus román hangok és betűk felismerése, a magyar nyelvhez viszonyított megkülönböztetésük);</p> <p>3.5. Citirea în ritm propriu și cu voce tare a unui text cunoscut, de mică întindere (Rövid terjedelmű, ismert szöveg hangos olvasása egyéni ritmusban);</p>
<p>4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare (Szövegalkotás különböző kommunikációs helyzetekben)</p>	<p>4.1. Redactarea de mesaje scrise simple, cu respectarea unor convenții de bază (Rövid terjedelmű szöveg írása az alapszabályok betartásával);</p> <p>4.2. Reproducerea/completarea unor scurte mesaje funcționale (Rövid funkcionális szövegek reprodukálása/kiegészítése).</p>

A tankönyv elején a specifikus kompetenciákat bemutató táblázatban megmutatkozik, hogy működtetésük (valamely attitűd- és képességrendszer elemei) egyenes arányban oszlik meg egy-egy fejezeten belül.

Amint a fenti táblázatban megfigyelhető, a tanterv fontos szerepet tulajdonít a beszédészlelésnek, -értésnek, a -produkciónak, valamint az olvasás tanulásának. A tankönyv tartalmában a kommunikáció, a pragmatika, a tevékenykedtetés szintén kiemelt hangsúlyt kap, hiszen minden fejezetben fellelhetőek a beszédértést és a szóbeli szövegalkotást, az írott szöveg értését és az írásbeli szövegalkotás fejlesztését célzó feladatok, gyakorlatok. Ezek fokozatosan, fejezetről fejezetre, leckéről leckére épülnek be a tanulási folyamatba. A kimeneti követelmények, a specifikus kompetenciák és összetevőik működtetését/begyakorlását célzó feladattípusok összefüggését láttatja a következő táblázat.

2. táblázat. A specifikus kompetenciák fejlesztését célzó feladattípusok a *Kedvenc állatok könyve* című leckében

Leckecím	Specifikus kompetenciák	Kimeneti követelmények	Feladat
A c C hang és betű – Kedvenc állatok könyve (Cartea cu animale preferate)	1.2. Egy lassú-átlagos beszédtemójú, tisztán artikulált szóbeli közlés lényeges információinak felismerése	Szereplők, tulajdonságok, események sorrendjének felismerése hallott szöveg alapján	Hallgasd meg Croco krokodil meséjét! Állítsd sorrendbe a képeket a mese alapján!
	2.2. Információk közvetítése ismert, átélt történésekre vonatkozó kijelentések megfogalmazásával	Egy tárgy / élőlény bemutatása	Rajzold le a kedvenc állatot, és beszélj róla társaidnak!
	3.2. Rövid terjedelmű olvasott szöveg globális jelentésének azonosítása	Lényeges információk felismerése az olvasott szövegből	Jelöld I betűvel az igaz állításokat és H betűvel a hamis állításokat a szöveg alapján! Dolgozz a füzetbe!
	4.1. Rövid terjedelmű szöveg írása az alapszabályok betartásával	-	Válaszd ki a megfelelő szavakat! Írd le a helyes mondatokat a füzetbe!

2. A tankönyv szerkezete

A puha kötésű, színes borítású tankönyv két kötetből áll. Az első kötet 74 oldala három nagy fejezetet foglal magában. Az első fejezet a *Hogyan töltötted a nyári vakációt? (Cum ai petrecut vacanța?)*; *Újra az iskolában (Din nou la școală)*; *Mondd el, mi tetszik! (Spune ce îți place!)*; *Sok betűt ismerek (Cunosc multe litere)*; *Már olvasok... (Deja citesc...)* című leckeét tartalmazza. A második és harmadik fejezet a román hangok ejtésének elsajátításával, a hangokat jelölő betűk írásának gyakorlásával foglalkozik.

A második, 76 oldalas kötet szintén három fejezetet tartalmaz. A negyedik fejezetben zárul a betűtanítás időszaka. Ezt követi az ötödik és hatodik fejezet *A mi világunk (Lumea noastră)*, valamint *Az élet leckéi (Leccióni de viață)* címmel. Minden fejezet ismétléssel és értékeléssel zárul. A fejezetek egyszerű és vidám szövegei, illetve feladatai játékosan ismertetik meg a gyerekekkel a román nyelvet. A tankönyv mindkét kötetének utolsó oldalain szótárt és mellékletet találunk. A *Melléklet* cím alatt a tankönyv leckéihez, témáihoz kapcsolódó hanganyagok írott változatait találjuk.

2.1. A tananyag strukturáltsága

A kétkötetes tankönyv a tananyagot hat nagy fejezetre bontja fel. A hat fejezet negyvenhárom leckét tartalmaz. Minden fejezet ismétléssel és értékeléssel zárul.

3. táblázat. A fejezetek és a leckék óraszám szerinti eloszlása

Fejezetcím	Leckecímek	Óraszám
I. Újra az iskolában (Din nou la școală)	Hogyan telt a vakációd? (Cum ai petrecut vacanța?); Újra az iskolában! (Din nou la școală); Mondd, mi tetszik! (Spune ce îți place!); Sok betűt ismerek (Cunosc multe litere); Már olvasok... (Deja citesc...); Ismétlés (Recapitulare) Felmérés (Evaluare)	10 óra 1 óra 1 óra
II. Az a, A, e, E, c, C, i, I, s, S, ă, Ă, j, J hangok és betűk (Sunetele și literele a, A, e, E, c, C, i, I, s, S, ă, Ă, j, J)	Az a, A hang és betű (Sunetul și litera a, A) , Az új kabát (Paltonul nou) Grupul de sunete oa; Az e, E hang és betű (Sunetul și litera e, E) ; A repülőtéren (La aeroport); Grupul de sunete ea; A c, C hang és betű (Sunetul și litera c, C) ; Kedvenc állatok könyve (Cartea cu animale preferate); Az i, I hang és betű (Sunetul și litera i, I) ; A film (Filmul) Grupurile de sunete ia, ie; A s, S hang és betű (Sunetul și litera s, S) ; Kedvenc mesterségek (Meserii preferate); Az ă, Ă hang és betű (Sunetul și litera ă, Ă) ; A szófogadó gyermekek; Grupurile de sunete ua, uă; A j, J hang és betű (Sunetul și litera j, J) ; A Lego (Jocul Lego) Ismétlés (Recapitulare) Felmérés (Evaluare)	23 óra 2 óra 1 óra
III. A ș, Ș, ț, Ț, î, Î, â, Â, k, K hangok és betűk (Sunetele și literele ș, Ș, ț, Ț, î, Î, â, Â, k, K) A ce, Ce, ci, Ci, ge, Ge betűcsoportok (Grupurile de litere ce, Ce, ci, Ci, ge, Ge)	A ș, Ș hang és betű (Sunetul și litera ș, Ș) ; Cocoșelul și șarpele; A ț, Ț hang és betű (Sunetul și litera ț, Ț) ; A meghívó (Invitația); A î, Î, â, Â hang és betűk (Sunetul și literele î, Î, â, Â) ; A kiskutya és a kutya (Băiețelul și câinele); A ce, Ce betűcsoport (Grupul de litere ce, Ce) ; A reggeli (Micul dejun); A ci, Ci betűcsoport (Grupul de litere ci, Ci) ; A sün (Puiul de arici); A k, K hang és betű (Sunetul și litera k, K) ; Érdekeségek az állatvilágból (Curiozități din lumea animalelor); A ge, Ge betűcsoport (Grupul de litere ge, Ge) ; A szánkózás (La săniuș); Félév végi ismétlés (Recapitulare semestrială) Féléves értékelés (Evaluare semestrială) Melléklet (Anexă) Szótár (Vocabular)	25 óra 3 óra 2 óra

<p>IV. Az x, X, q, Q, y, Y, w, W hangok és betűk (Sunetele și literele x, X, q, Q, y, Y, w, W) A gi, Gi, che, Che, chi, Chi, ghe, Ghe, ghi, Ghi betűcsoportok (Grupurile de litere gi, Gi, che, Che, chi, Chi, ghe, Ghe, ghi, Ghi)</p>	<p>A gi, Gi betűcsoport (Grupul de litere gi, Gi); Gino, puiul de girafă; Az x, X hang és betű (Sunetul și litera x, X); Az üzenet (Biletul); A che, Che betűcsoport (Grupul de litere che, Che); A kiscicák (Motăneii); A chi Chi betűcsoport (Grupul de litere chi, Chi); Legyél csupa szem és fül! (Fii numai ochi și urechi!); A q, Q, y, Y, w, W hangok és betűk (Sunetele și literele q, Q, y, Y, w, W); Disneyland; A ghe, Ghe betűcsoport (Grupul de litere ghe, Ghe); Az epres fagylalt (Înghetata de căpșuni); A ghi, Ghi betűcsoport (Grupul de litere ghi, Ghi); A hóvirág (Ghiocelul); Ismétlés (Recapitulare) Felmérés (Evaluare)</p>	<p>26 óra 2 óra 1 óra</p>
<p>V. A mi világunk (Lumea noastră)</p>	<p>Az ábécé (Alfabetul); A betűk világában (În Lumea Literelor); Legyünk rendezettek (Să fim ordonați!); Ionel ceruzái (Creioanele lui Ionel); Legyünk kreatívak! (Să fim creativi!); Ne unatkozzunk! (Să nu ne plictisim!); Nálunk, otthon (La noi acasă); Bine e la noi acasă! de Emilia Căldăraru; Egy gond nélküli élet (O viață fără griji); Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face! (Azt tedd nekem, amit magadnak is kívánsz!); A fiúk és a békák (Băieții și broaștele); Fejezzük ki a véleményünket! (Să ne exprimăm părerea!); A veszekedés (Cearta); Ismétlés (Recapitulare) Felmérés (Evaluare)</p>	<p>16 óra 2 óra 1 óra</p>
<p>VI. Életre szóló leckék (Leccióni de viață)</p>	<p>Egy jótett (O faptă bună); Az oroszlán és az egér (Leul și șoarecele); Minden munkát tisztelni kell! (Fiecare muncă trebuie respectată); A ló és a kutya (Calul și câinele); Kedvenc falatok (Bucate preferate); Mint sót az ételben (Sarea în bucate); Vigyázzunk egészségünkre! (Să ne îngrijim sănătatea!); Róka doktor (Doctorul Vulpe); Jön a vakáció (Vine vacanța!); Apolodor vakáción (Apolodor în vacanță); Vakációs tervek (Planuri de vacanță); Levél a Vakációhoz (Scrisoare către Vacanță); Évvégi ismétlés (Recapitulare finală) Évvégi felmérés (Evaluare finală) Játsszunk! (Să ne jucăm!) Melléklet (Anexă) Szótár (Vocabular)</p>	<p>12 óra 4 óra 2 óra 2 óra</p>

A fent bemutatott tartalmakat heti négy órában, éves viszonylatban 136 órában sajátíthatják el a tanulók. Megfigyelhető, hogy a tankönyv haladási üteme megfelelő, ami azt jelenti, hogy a betűk és betűcsoportok tanítására, begyakorlására elegendő időt biztosít. Ezt bizonyítja az is, hogy a szerzők azokra a fejezetekre osztották be a legtöbb óraszámot, amelyekben sor kerül a jellegzetes román hangok, hangkapcsolatok és betűk tanítására-tanulására. Például a *ce, ci, ge, gi, ghe, ghi, che, chi* betűcsoportok tanítására négy-négy óra

különítődik el. Bőven van idő tehát az ismeretek beépülésére, begyakorlására. A rövidebb leckéknél is, pl. *Legyünk kreatívak! (Să fim creativi!)*, két tanóra áll a tanuló rendelkezésére a szöveggel, az új szavakkal való ismerkedésre, a gyakorlásra. Megállapíthatjuk tehát, hogy a tankönyv írásakor a szerzők megfelelő információmennyiséget közölnek a tanulókkal, és arra törekednek, hogy olyan román tankönyvet írjanak, amelynek nehézségi szintje, komplexitása megfelelő legyen pl. egy átmeneti régióban élő magyar tanuló számára. Ez annyit jelent, hogy a tankönyv egyszerűnek tűnhet pl. egy román többségű környezetben élő tanuló számára (pl. a kolozsvári magyar tanuló számára, akinek a szociális környezete lehetővé teszi az iskolán kívüli nyelvtanulást). Túlságosan gyors ütemű lehet viszont azon magyar anyanyelvű tanulóknak, akinek a környezetében a román lakosság szórványban él, és így nincs alkalma az informális nyelvtanulásra. Ez a megjegyzés elsődlegesen nem a tankönyv kritikája, hiszen egy korlátozott oldalszámú tankönyvben nehezen oldható meg a többféle nyelvi környezetre figyelő differenciálás; inkább a tankönyvet használó tanítók számára jelzi, hogy a tankönyv szemléletének, belső logikájának tiszteletben tartásával, a tanulók nyelvi környezetét figyelembe véve módosítani lehet az időbeosztást, kiegészíthetőek, differenciálhatóak a begyakorlásra, rögzítésre, elmélyítésre szánt feladatok/gyakorlatok.

A szerzők pedagógiai rátermettsége abban is megnyilvánul, hogy befejezésként, a tankönyv végén levezető feladatként játszani hívják a gyermekeket. Az *Ember ne mérgeződj!* című közkedvelt társasjáték két tanórában búcsúztatja a gyermeket a II. osztályos román tankönyvtől.

Minden lecke két részre tagolódik. Az első rész a *Felfedezek, tanulok (Descopăr, învăț)*, a második rész a *Gyakorlok, használom (Exersezi, aplic)* című. Ebből a felosztásból és a feladatok minőségéből is fény derül arra, hogy a tankönyv a Bloom-féle kognitív taxonómiára alapoz, amely a következő szintekből épül fel: ismeret, megértés, alkalmazás, analízis, szintézis, értékelés. A tankönyvben leginkább az első három, alacsonyabb rendű szintet célozzák a feladatok, de a magasabb rendű szintekhez írt feladatokkal is találkozhatunk pl. a bíráló, kritikai olvasást fejlesztő kérdések kapcsán.

2.2. Tanulhatóság – avagy a tankönyv használhatósága a tanulók szempontjából

A tanulók előzetes ismeretei, az egyéni adottságok, a szociális környezet, a gondolkodási és szövegértési képesség, a nyelvtelhetség, a motiváció nagymértékben befolyásolják egy tankönyv tanulhatóságát. Ha a tankönyv túl magas szintű elvárásokat fogalmaz meg a gyerekekkel szemben, ha a tanulók képességeit a tankönyv szövegei és feladatai meghaladják, akkor folyamatos kudarcélményben lehet részük, amely elidegenítheti őket a román nyelv tanulásától. A tankönyv tanulmányozása során megfigyeltem, hogy a szerzőpáros számára elsődleges szempontként szerepelt a tanulók szociális és lelki érettségi szintje is. Ha rangsorolnom kellene a szerzők által a tankönyvírás során figyelembe vett lehetséges szempontokat, véleményem szerint a következő lenne a hierarchia:

1. Motiváció; 2. A tanulók előzetes ismeretei; 3. Szociális környezet; 4. A gondolkodási és szövegértési képesség; 5. Az egyéni adottságok.

3. Szövegválasztás

A tankönyvben olvashatunk irodalmi, ismeretterjesztő és dokumentum típusú szövegeket egyaránt. A tankönyv mentes mindenféle faji, nemi, etnikai és vallási előítélettől, fejezeteinek korszerű szövegei a ma gyermekéről, a ma gyermekéhez szólnak. A tankönyv több szövegét maga a szerzőpáros írta.

A szövegek relevánsak, életkornak megfelelőek, érthetőek. Mondataik nem bonyolult felépítésűek, tartalmuk legtöbbször a gyermekek alapszókincséből indul ki. Megfigyelhető, hogy a könyv fokozatosan emeli a szavak, a mondatok hosszúságát, párhuzamosan az olvasástechnika fejlődésével. Kezdetben pl. az *a A* hang és betű tanításához tartozó *Ūj kabát (Paltonul nou)* című szöveg négy rövid mondatból áll: „*Alina a primit de la mama un palton. Paltonul alb are un buzunar maro. – Mama are palton? – Da, mama are palton mov.*” Az első kötet utolsó leckéje, *A száánkózás (La săniuș)* című szöveg már tizennyolc mondatot foglal magába: „*Ninge de trei zile și trei nopți. Pe derdeluș e zăpada mare. Gelu stă la geam. George îl vede și începe să strige: – Gelu, vino la săniuș! Te aștept, grăbește-te!*

– *Bine, vin! Îmi iau geaca, fularul și mănușile. La derdeluș sunt mulți copii. Eugen trage sania, Marcel o împinge. Merge greu pentru că zăpada e mare. Geta și Angelica alunecă cu sania la vale. Deodată sania lor se răstoarnă. Băieții le ajută să se ridice. E veselie mare. Spre seară e tot mai frig. Se lasă gerul. Copiii merg spre casele lor.*”

A tankönyv tanulmányozása során megfigyelhető volt, hogy a leckék mondatai, szavai igazodnak az addig elsajátított szókészlethez. Pl. Az *a A* betű tanításakor a tanuló találkozik a *fular* szóval. Ha nem ismerte első osztályból, vagy elfelejtette ezt a szót, ebben a fejezetben megtanulja. Ugyanez a szó ismétlődik a kötet utolsó leckéjében, *A száánkózás (La săniuș)* című szövegben. Egy másik példa az *ingerdiente* szó. Ezzel az *Eperfagyí (Înghetata de căpșuni)* című szövegben találkozik először a tanuló, majd ugyanez a szó beépül a *Ne unatkozzunk! (Să nu ne plictisim!)* című leckébe is.

3.1. A szövegek témái és típusa (irodalmi és nem irodalmi szövegek)

Különbséget tenni jó és rossz között nehéz, szinte lehetetlen feladat. A szubjektivitásból, a másságból adódóan minden ember másképp értékeli a jó és a rossz fogalmát. Az anyanyelv tankönyvekben pl. inkább a mesék segítik elő a morális nevelést. Nagy bátorság volt ugyan, de a szerzők olyan témákat is feldolgoztak, amelyek a román nyelv tanulása mellett az erkölcsi érzéket is fejlesztik. Száraznak tűnhet egy nyelvkönyvben, persze ha nem mesén keresztül valósul meg, a morális jellegű témákat feldolgozó szöveg, de ezt a szerzők mesterien oldották meg a gyermekekhez közelálló hétköznapi csínytevések bemutatásával és a kapcsolódó feladatokkal.

Némely szöveg arra ösztönzi a gyermeket, hogy tartsa tiszteletben az igazi emberi értékeket, az embertársakat, az elvégzett munkát, a környezetet és magát az életet. Jó példa erre a *Ló és a kutya (Calul și câinele)* című mese, amely arra hívja fel a figyelmet, hogy minden munkát értékelni kell, mert minden szakma fontos a maga módján.

Pozitívumként emelem ki, hogy a nevelő jelleg nem didaktikusan megfogalmazott tanulságként szól a gyermekhez, hanem játékosan vagy éppen varázslattal közelíti meg őt. Az *Egy gond nélküli élet, (O viață fără griji)* című szövegben egy atipikus barátsággal találkozhatunk. A lecke olvasásakor ráérezhetnek a gyermekek arra, hogy bár néha néhez az iskolás élet, mégsem tanácsos a mindennapjainkat kötelesség és szabályok nélkül élni. A tanítónak lehetősége adódik arra, hogy anyanyelv- vagy személyiségfejlődés órán elmesélje a könyvben található szöveg előzményeit és/vagy folytatását. Más, emberi értékeket hangsúlyozó, nevelő jelleggel bíró mesék a tankönyvben: *A lusta macsó (Ursulețul lenes)*, *Az oroslán és az egér (Leul și șoarecele)*, *A tücsök és a hangya (Greierele și furnica)*, *Mint sót az ételbe (Sarea în bucate)*.

Nem hiszem, hogy van olyan gyermek, aki nem kedveli a mesét, a varázslatot. A fentebb bemutatott meséken kívül a következő címekkel találkozunk még a tankönyvben: *A kakas és a kígyó (Cocoșelul și șarpele)*, melynek szereplői állatok: egy naiv kiskakas, egy ravasz, éhes kígyó és egy segítőkész barát, a macska. A macska a hős szerepét játssza a mesében, aki megmenti hiszékeny barátját, a kiskakast az álnok kígyótól. A *Sün (Puiul de arici)* és *A tücsök és a hangya (Greierele și furnica)* ugyancsak állatokról szólnak. Témájuk a barátság, az egymásnak nyújtott segítség.

A barátságról szóló szövegeket igen nagy lelkesedéssel olvassák a gyermekek, hiszen a barátság szintén olyan téma, amely jelen van mindennapi életükben. Más, barátságról szóló leckék is gazdagítják a tankönyvet. Ilyen pl. *A szánkózás (La săniuș)* című szöveg, amely akár valós történet is lehetne, ugyanis a gyerekek által talán legkedveltebb téli szórakozást mutatja be.

A *Kisfű és a kutya (Băiețelul și câinele)* című szövegben egy gyermek és házikedvence közti barátságot mutatják be a szerzők, de szó kerül itt a felelősségteljes állattartásról, a felnőttek tanácsának meghallgatásáról is.

A hétköznapi életet bemutató szövegek közkedveltek a gyerekek körében. A *c* betű tanítását-tanulását például a gyerekek kedvencei, az állatok teszik izgalmassá. A *kedvenc állatok könyve (Cartea cu animale preferate)* című lecke szereplői *Claudia* és *Cornelia*, akik kedvenc állataikról beszélnek. A két lány közötti párbeszédbe több, új ismereteket is tartalmazó szövegrész van becsenve, így a tanulók a történet cselekménye kapcsán fontos információkat tudhatnak meg a krokodilról és a kengururól. A szöveg az élményszerző és az ismeretterjesztő szövegtípus ötvözete.

A *film (Filmul)* című szövegben, az *i I* betű tanításakor jelenik meg a gyermekek által oly kedvelt számítógép. Ebben a főszereplő gyermekek egy indiánokról szóló filmet néznek számítógépen. Megfigyelhető, hogy ebben a leckében a játékoságot kaland is kíséri.

A gyermekekhez egyik közelálló téma a *Mi leszek, ha nagy leszek?* Ebben az időszakban a gyermekek szeretnek álmodozni a nagybetűs munkahelyről, a hírnévről, a családról. A tanulók erről a témáról olvashatnak a *Kedvenc mesterségek (Meserii preferate)* című leckében, amelyben olyan különleges mesterségekkel ismerkedhetnek meg, mint pl. az illusztrátor és a tűzoltó szakma. Ez utóbbi a fiúk körében igen közkedvelt, hiszen a tűzoltó a hősiességet, az erőt, a bátorságot képviseli. Az orvosi szakma egy másik közkedvelt

téma, amelyről a lányok is biztosan szívesen olvasnak. Ez a mesterség jelképezi ugyanis a gondoskodást, az egymásnak nyújtott segítségadást.

A *Lego (Jocul Lego)* című szöveg szintén gyermekbarát témát dolgoz fel. Mindössze nyolc sorban a tanulók megismerhetik a két főszereplőt (*Jenicát* és *Jojot*), akik több információt is elmondanak a Lego történetével kapcsolatban, és a Lego Parkot is bemutatják az olvasónak. Ez a lecke tehát szintén nevezhető élményszerző és ismeretközlő szövegnek egyaránt.

3.2. Versek

Az irodalmi és ismeretterjesztő szövegek mellett a tankönyvben helyet kapnak a versek is. A tankönyvben mindössze három vers található. Ez kevésnek tűnhet, de valószínű, a versek szövegének nehézségi foka miatt döntöttek így a szerzők. A tankönyvben található szövegek mindenike A1-A2-es szintű.¹ A versek szövegét viszont nem lehet átírni, ezek C1-C2-es szintűek. Ezt a szöveget egy magyar anyanyelvű, második osztályos tanuló, aki az iskolán kívül nem találkozik a román nyelvvel, egyáltalán nem, vagy csak részben értheti meg. A szerzők figyeltek arra, hogy mindhárom vers témája közel álljon a gyermekekhez. Az egyik vers címe a *Bine e la noi acasă!*; ez a családról, az otthonról szól, ahová mindig szívesen térünk haza. A második vers, a *Motăneii*, három játékos kiscicát mutat be. A harmadik vers, az *Apolodor în vacanță*, ennek főszereplője egy utazó pingvin, aki kedveli a kalandot és a napsütést.

3.3. Dokumentum típusú szövegek

A tankönyv tartalmát a dokumentum típusú szövegek is gazdagítják: meghívó, üzenet, térkép és recept. Amellett, hogy a dokumentum típusú szövegek értésének fejlesztését előírja a tanterv is, ezen típusú szövegek értelmezése nélkülözhetetlen a mai gyermekek számára, hiszen ezekkel naponta találkozunk az utcán, az iskolában, a médiában, a különböző rendezvényeken.

A *Gyere játszani! (Hai la joacă!)* című plakát a tankönyvben megjelenő első dokumentum típusú szöveg, amely szórakozni, játszani hívja a gyermekeket. Egyszerű, érthető nyelvezete rávilágít a plakát lényeges információira. Néha a szubjektivitásból adódóan nehéz megfigyeltetni a tanulókkal, hogy egy szövegben mi az, ami fontos, lényeges információ, és mi az, ami kevésbé. Az egyik lehetőség a dokumentum típusú szövegek értelmezésére az lehet, ha minél több példát, ez esetben plakátot mutatunk be a gyermeknek. Ha viszont a tanuló a román nyelvet nem ismeri anyanyelvi szinten, több, román nyelven írt plakát látványa összezavarhatja, gyengítheti önbizalmát. Ezt a bonyolultnak tűnő helyzetet egyszerűen, de szakszerűen oldotta meg a szerzőpáros. Mivel ez az első plakát, amelyet a tanulók a tankönyvben olvasnak, nem tűzdelték tele lényegtelen információkkal, csak a négy, témához kapcsolódó fontos információt közölték: a címet, a rendezvény

¹ A Közös Európai Referenciakeret a nyelvtudást hat szinten határozza meg: **A1**: minimumszint, **A2**: alapszint, **B1**: középszint, **B2**: középszint, **C1**: haladó, **C2**: mesterfok.

helyszínét, napját és az órát. Így a plakát elolvasása, szövegének megértése önbizalommal töltheti el a tanulót, és ez biztos motivációs forrása lehet a román nyelv tanulásának.

Plakát, I. kötet, 40. oldal

Kalandos, izgalmas témák is megjelennek a tankönyv dokumentum típusú szövegeiben. Példaként említem itt a második kötet 43. oldalán található térképet és a hozzá kapcsolódó remek feladatot. A térkép az *Egy gond nélküli élet (O viață fără griji)* című leckéhez kapcsolódik. A térképen a Játékszágban található szórakozóhelyek egytől tizenötig vannak számozva. A térképen csak számok, míg a térkép mellett a helyiség neve is olvasható: 1. Játsszótér; 2. Állatkert; 3. Úszómedence; 4. Bábszínház; 5. Futballpálya; 6. Mozi; 7. Cukrászda; 8. Biciklipálya; 9. Táncparkett; 10. Mesevár; 11. Görkorcsolya-pálya; 12. Cirkusz; 13. Vendéglő; 14. Játékiállítás; 15. Jégpálya. Az első feladatban a tanulónak három helyet kell választaniuk a térképen, ahová ők is szívesen elmennének, majd a példa alapján el kell mondaniuk, hogy hová és miért mennének. Pl. *Elmennék az állatkertbe, mert kedvelem az állatokat. (M-aș duce la Grădina Zoologică pentru că îmi plac animalele.)* A második feladat páros munka, amelyben a párok egymás és a térkép segítségével juthatnak el az egyik helyről a másikra. Itt már a választékos segítségkérést gyakorolhatják a tanulók a példák alapján. Pl. *Kérlek, mondd meg...! (Te rog să-mi spui...!); Segíts eljutnom a/az! (Ajută-mă să ajung de la... până la...!); Hol van a/az...? (Unde este...?); Hogy érek oda a/az...? (Cum ajung la...?)*

Térkép, II. kötet, 43. oldal

Látható, hogy a szövegválasztásban a tankönyvírók nagy hangsúlyt fektettek a tanterv előírásainak betartására, és arra, hogy a tanulók által már ismert témákat dolgozzanak fel. Ezáltal a gyermekek motiváltabbak, magabiztosabbak lehetnek, hisz már van

egy előzetes, meglévő tudásuk a szövegekkel kapcsolatban, amelyet mind a szövegértelmezésben, mind a kommunikációs feladatok és más feladattípusok végzése során felhasználhatnak.

4. A tankönyv feladatai

A kimeneti követelmények alapján megalkotott változatos feladatok ritmikusan ismétlődnek a fejezeteken, leckéken belül, akár egy jól működő óraserkezet. A tankönyvben megfigyelhető, hogy a betűtanítás időszakában a leckék feladatai hasonló logikát követnek. Véleményem szerint fontos és hasznos dolog lehet, ha a tanuló több leckében is találkozik egy feladattípussal, mert ez a rutinszerűség segítheti őt az egyéni munkában és begyakorlásban, és nem utolsósorban magabiztosságot, önbizalmat adhat a gyermeknek.

A specifikus kompetenciák, a kimeneti követelmények, valamint a feladatok viszonyrendszerét a *Boldog szülinapot, Codruț!* című lecke alapján a következő táblázat segítségével mutatom be.

4. táblázat. A specifikus kompetenciák, a kimeneti követelmények és a tankönyvben megjelenő feladatok kapcsolata

Specifikus kompetenciák	Kimeneti követelmények	Feladat
	Szóbeli kommunikáció	
1.1. Egy lassú-átlagos beszédtempójú, tisztán artikulált szóbeli közlés jelentésének megértése	Szereplők, tulajdonságok, sorrend, idő, események helyszínének felismerése hallott szöveg alapján	Hallgasd meg a párbeszédet! Társítsd a gyerekek nevét a Codruț-nak adott ajándékokkal!
1.2. Egy lassú-átlagos beszédtempójú, tisztán artikulált szóbeli közlés lényeges információinak felismerése	Szereplők, tulajdonságok, sorrend, idő, események helyszínének felismerése hallott szöveg alapján	Mondd el, milyen ajándékot kapott Codruț a barátaitól!
1.3. A szóbeli közlés jelentésének megértése iránti kíváncsiság különböző kommunikációs helyzetekben	A meghallgatott szöveg és a kép helyes társítása	Illusztráció - A leckéhez tartozó kép
1.4. Átlagos beszédtempójú didaktikai utasítások végrehajtása	Párbeszéd folytatása különböző kommunikációs helyzetekben adott szöveg alapján	Dolgozzatok párban! Fogalmazzatok megkérdéseket és válaszokat a Meghívó c. szöveg alapján!

2.1. Egyszerű szóbeli közlések reprodukálása tiszteletben tartva a diftongusok, triftongusok, hiátus specifikus ejtését a szavak szintjén	A ʃ hang felismerése, a hang helyének meghatározása a szavakban	A t vagy ʃ hangot hallod a játékok nevében? Válaszd ki a megfelelő betűt!
2.2. Információk közvetítése ismert, átélt történésekre vonatkozó kijelentések megfogalmazásával	Egy tárgy vagy állat bemutatása	Te milyen ajándékot szeretnél kapni születnapodra? Miért?
2.4. Rövid válaszok adása és egyszerű kérdések megfogalmazása a közvetlen környezet tárgyaiira, személyekre és cselekvésekre vonatkozólag	Párbeszéd folytatása különböző kommunikációs helyzetekben adott szöveg alapján	Hol hallod a ʃ hangot? Társítsd a megfelelő szimbólumot minden szóhoz!
2.5. Részvétel közlések megfogalmazását igénylő kommunikációs játékokban	Párbeszéd folytatása különböző kommunikációs helyzetekben adott szöveg alapján	Dolgozzatok párban! Fogalmazzatok meg kérdéseket és válaszokat a Meghívó c. szöveg alapján!
	Olvasás, szövegértés	
3.1. Kíváncsiság rövid terjedelmű írott szövegek dekódolására	A szöveg jelentésének globális értése	Illusztráció, Meghívó
3.2. Rövid terjedelmű olvasott szöveg globális jelentésének azonosítása	Specifikus információk azonosítása olvasott szövegből, képregényből, meghívóból	Válaszd ki a szöveg alapján azokat a szavakat, amelyek a kérdésekre válaszolnak!
3.4. A specifikus román hangok és betűk felismerése, a magyar nyelvhez viszonyított megkülönböztetésük	A ʃ hang/betű felismerése a szavakban	Gyakorold a szavak olvasását!
3.5. Rövid terjedelmű, ismert szöveg hangos olvasása egyéni ritmusban	A tanult betűket tartalmazó szavak, mondatok, rövid szövegek helyes olvasása	Olvasd el a szöveget!
	Írásbeli szövegalkotás	

4.1. Rövid terjedelmű szöveg írása az alapszabályok betartásával	A román betűk helyesírása a szavakban és mondatokban; Nagybetű használata a nevekben és mondatkezdéskor; Másolás, kiegészítés, adott szöveg alapján.	Egészítsd ki a szavakat t vagy ț betűvel! Figyeld meg, hogyan keletkeztek az új szavak! Egészítsd ki a példa alapján! Dolgozz a füzetben! Egészítsd ki a mondatokat az aláhúzott szavak párjával! Dolgozz a füzetben!
4.2. Rövid funkcionális szövegek reprodukálása/kiegészítése	Rövid funkcionális szöveg (meghívó) másolása, kiegészítése	Készíts meghívót a születésnapodra! Példaként használd a Codruț által készített meghívót! (A mellékelt meghívó lemásolása, kiegészítése)

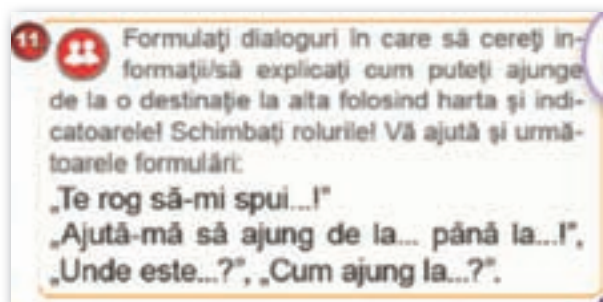
Amint a fenti táblázatban megfigyelhető, a tantervben megfogalmazott tizenhat specifikus kompetenciából a *Boldog születésnapot, Codruț!* című leckében a feladatok tizennégy specifikus kompetencia fejlesztését célozzák. Látható, hogy mindössze három oldalon dinamikusán váltják egymást az érdekesebbnél érdekesebb munkaformák, feladatok, feladattípusok, és elmondható, hogy ezek rutinszerűen épülnek be mindvégig a tankönyv leckéibe.

A szövegértést fejlesztő feladatok közt leggyakoribbak az információ visszakeresését célzó feladatok, a feleletválasztásos feladatok, valamint az események helyes sorrendjének megtalálására utasító feladatok.

Az idegen nyelvek elsajátításában igen fontos, hogy a tanórákon használt tankönyv funkcionális, kommunikatív–pragmatikai szemléletű feladatokat is tartalmazzon. A sikeres alapfokú nyelvtanulás érdekében a tankönyveknek számos hasonló típusú feladatot kellene tartalmazniuk, ugyanis a legfőbb cél az, hogy a tanuló képes legyen kommunikálni román nyelven. A hétköznapi nyelvhasználat elsajátítása nélkül, úgy vélem, ez lehetetlen. A pragmatikai szemléletű feladatok alapköve a párbeszéd. Megfigyelhető, hogy a tankönyv több szövege tartalmaz párbeszédet, és a leckéket követően több pragmatikai szemléletű feladat is helyet kap. Ezek a típusú feladatok fokozatosan épülnek be a tankönyv leckéibe. Az első kötetben csak egyszerű párbeszédet kell alkotniuk a tanulóknak, míg a második kötet végén már gazdagabb szókészlettel, árnyaltabb nyelvhasználatot vehetnek részt a párbeszédekben.

Pragmatikai szemléletű feladat, I. kötet, 9. oldal

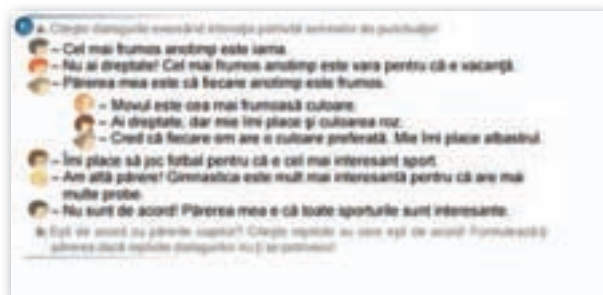
Pragmatikai szemléletű feladat, II. kötet, 43. oldal

A kreativitást fejlesztő feladatok mellett (pl. *Mondd el, mi történhet a szereplőkkel!*; *Folytasd a mesét!*) szép számban sorakoznak a bíráló, kritikai gondolkodást fejlesztő feladatok is (pl. *Hallgasd*

meg az orvos tanácsait! *Készíts listát a számodra fontos tanácsokkal!*; *Melyik szereplőnek volt igaza? Miért?*)

Az egyéni véleményalkotást, ötletek, javaslatok megfogalmazását, tetszés, nemtetszés kifejezését, az asszertív kommunikációt gyakorolhatják a gyermekek a *Legyünk rendezettek!* (*Să fim ordonați!*) és a *Fejazzuk ki véleményünket!* (*Să ne exprimăm părerea!*) című leckékben. Az utóbbiban három párbeszédet olvashatnak, mindháromban három szereplő van. A beszélgetőpartnerek sorra mondják el véleményüket az évszakokról, a kedvenc színükről, a kedvenc sportjukról. Különböző példákat olvashatnak a tanulók az-

zal kapcsolatban, hogy miként fej-
ezhetjük ki egyetértésünket, eltérő véleményünket, hogyan cáfolhatjuk meg kommunikációs partnerünk véleményét.

Asszertív kommunikációt fejlesztő feladat, II. kötet, 46. oldal

Rendkívül hasznos és értékes kommunikációs feladatok ezek, ugyanis a tanuló, miután megfigyeli, olvassa a szereplők véleményét, gondolatában rögtön megfogalmazódik a saját véleménye is. Akár egyetért, akár nem a szereplőkkel, a következő feladatban

elmondhatja, ő mit gondol a témával kapcsolatban. Többszöri gyakorlással a gyermek megtapasztalhatja, majd elsajátíthatja az asszertív kommunikáció folyamatát, fejlődik empátikus képessége, így a későbbiekben különbséget tud tenni pl. a vita és a veszekedés között. Véleménynyilvánításra több lecke feladata is sarkallja a tanulókat. Pl. A *Mint sőt az ételben* című olvasmányhoz a tanulók a következő feladatokat kapják: *Mondd el a véleményed! Az apa melyik lányát szerette jobban? Miért? Te hogyan mutatod ki szeretetedet a szüleiddel szemben?* Az *Apolodor vakáción* (*Apolodor în vacanță*) című vers kapcsán például a tanulóknak a következő kérdést kell megvitatniuk: *Bármikor és bármennyi időt tölthetünk a napon? Miért?* stb.

5. Eljárások, módszerek, sajátosságok

A román nyelv tanulásában, mint bármely idegen nyelv elsajátításában, fontos szerepet játszanak a gyermekekre jellemző adottságok, személyiségvonások, a nyelvtelhetség, valamint a motiváció. A nyelvtanulás sikeressége azonban a módszerektől és a tanulási stratégiáktól is nagymértékben függ. Mint ahogyan azt a tankönyvi szövegek tematikájának elemzésekor is láthattuk, a szerzőpáros tankönyvei középpontjában a gyermek áll. Olyan módszereket választottak tehát, amelyek alkalmazkodnak a gyermekek ismeretéhez, a témához, a meghatározott célokhoz, a tantervhez.

A betűk tanítása során, az eddigi román tankönyvektől eltérően, csak a specifikus román betűket tanítja a könyv. Azoknak a betűknek a tanítása hasztalan és értelmet-

len lenne, amelyeket magyar nyelven is ugyanúgy írunk és ejtünk, mint román nyelven. A „közös” betűket az előkészítő időszak végén, a *Sok betűt ismerek* (*Cunosc multe litere*) című leckében ismételtetik át a tanulók az alább bemutatott feladattal.

Sok betűt ismerek! (Cunosc multe litere!), I. kötet, 14. oldal

A betűkhöz tartozó hívóképek, a képeken bemutatott tárgyak, élőlények nevét román nyelven már első osztályból ismerik a gyermekek, tehát a feladat épít a meglévő ismeretekre. A már ismert szót hívja elő, így a gyermek figyelme a betűk és a hangok elsajátítására irányulhat, mivel nem kell az új szavak megtanulására figyelnie.

A jellegzetes román betűk tanítása céltudatosan, lépésenként, alaposan valósul meg. Az olvasástanítás a tankönyvben minden leckénél az analitikus-szintetikus stratégiára épít. A magyar olvasástanítás módszertana szerint pszicholingvisztikai és nyelvészeti szempontból egyaránt e kiegyensúlyozott kombináció a legideálisabb (A. Jászó, 2001, 2006). Fontos megjegyezni, hogy a román olvasástanítás módszertana is kiemelt hangsúlyt fektet az analitikus-szintetikus módszer használatára. A román szakirodalom sze-

rint ez a módszer nagymértékben elősegíti a hangok helyes ejtését, a szavak helyes olvasását (Șerdean, 2008).

Az analitikus-szintetikus módszer algoritmusát követve, a betűtanítás minden esetben egy, az új betűhöz kapcsolódó képből indul ki. A képhez kapcsolódó feladat mesterien csempészi be az új hang használatát. Az új betű hívóképe mellett mindig egy, a témához kapcsolódó kép áll, amelyről a tanulók szabadon beszélhetnek. A helyes nyelvi kiejtés érdekében beszédgyakorlatokkal egészül ki a betűtanítás menete.

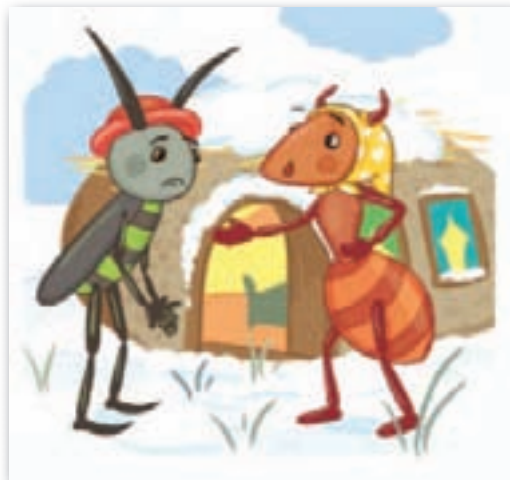
A s S betű tanítása, I. kötet, 32. oldal

Az olvasástanítás kezdetben szótag szerinti olvasással valósul meg, csak azután kerül sor a szavak, a mondatok, majd a szöveg olvasására. A meséket, történeteket minden esetben megelőzi egy feladat, melyben a tanulók gyakorolhatják a szövegben előforduló, új betűt tartalmazó szavak, kifejezések olvasását.

7. Illusztrációk

Amint azt Slezák Ilona (2011) írja, az illusztrációk az ismeretszerzés fontos eszközei, kiegészítik az írottakat, rávilágítanak a megértés felé vezető útra. A tankönyvben szereplő illusztrációk szemléletesek, hitelesek és érdekesek. A leckékhez tartozó képek minden esetben gondolkodásra ösztönzik a tanulót. Első feladatuk minden lecke elején az, hogy mondják el, mit látnak a képen. Tehát, amit látnak, összekapcsolhatják azzal, amit már tudnak a témáról.

Slezák szerint a tankönyvekben kétféle típusú illusztrációról beszélhetünk: a szöveget képekkel, rajzokkal kiegészítő, magyarázó, értelmező illusztrációról és a művészi alkotásról, mely egyenértékű a szépirodalmi művel, melyet illusztrál. Ez a két típus már első ránézésre is elkülöníthető a tankönyv oldalain. Az életkornak megfelelő művészi igényesség mellett látható, hogy a feladatok kiegészítésére szolgáló képek nincsenek túlszínezve, túlszűfolva, ugyanis az apró részletek elvonhatják a tanuló figyelmét a lényegről. A szövegek illusztrációjaként megjelenő rajzok esetében megfigyelhető, hogy itt már a gyönyörködtetés a cél, az, hogy az olvasandó szöveg elnyerje a tanulók tetszését. Látható, hogy ezeknek a képeknek a mérete is nagyobb, az olvasmány legérdekesebb, legélethűbben megjeleníthető részét ábrázolják. Ha megnézzük pl. a *Tücsök és a hangya* (*Greierele și furnica*) című tanító meséhez kapcsolódó képet, megfigyelhető az érzelmek mélysége, a szomorú tücsök és a tanácstalan hangya képe. A szereplők ruházata, a tél ábrázolása arra ösztönzheti a tanulót, hogy mielőbb olvassa el a képhez tartozó szöveget.

A Tücsök és a hangya (Greierele și furnica) című tanító meséhez kapcsolódó illusztráció, II. kötet, 48. oldal
Illusztrátor: Pápai Barna

A tankönyvben a következő grafikus elemek fordulnak elő: táblázatok, ábrák, szimbólumok, térkép és rajz. A szimbólumok egyszerűek, könnyen eligazodhat rajtuk a tanuló. A munkaformát jelképező szimbólumok a következők: csoportmunka, páros munka, játék és portfólió.

A tankönyvben szereplő szimbólumok

A táblázatok egyszerűek, színezésük, megjelenésük nem zsúfolt. Egyedüli hátránya a funkcionális táblázatoknak az, hogy nem dolgozhatnak benne a tanulók, ugyanis a tankönyv nem a sajátjuk, hanem továbbadják azt a következő második osztálynak.

Az előkészítő időszakban a képek aránya lényegesen nagyobb, mint a betűtanítás időszakában és utána. Ezt pozitívként emelném ki, ugyanis amikor a képek a főszerep, az olvasni még nem tudó gyer-

mek is könnyedén tájékozódik az oldalakon. A betűtanítás folyamán a hívóképek magas színvonalúak, összhangban vannak a gyermeki világgal. A könyvben szereplő illusztrációk mindvégig látványosak, izgasak, őszinték, humorosak, játékosak, és ezáltal egytől egyig könnyen értelmezhetőek.

8. Összegzés

Karp Ágnes és Makai Emese-Márta *Comunicare în limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară* című tankönyve alkalmas a követelményekben előírt tantárgyi készségek és képességek fejlesztésére. A tankönyvben levő kérdések és feladatok szervesen illeszkednek a tartalomhoz. Szövegei kielégítik a tanulók érdeklődését, tanulásmódszertani szempontból pedig alkalmasak az önálló tanulásra, a páros munkára, a csoportmunkára, a szövegek illusztrációi hatékonyan segítik a tanulást. Ahhoz,

hogy valaki idegen nyelvet tanuljon, motivációra van szüksége. A siker csakis akkor lehet garantált, ha az idegen nyelv gyakorlásakor, felfedezésekor a külső motiváció mellett jelen van a tanulók belső motivációja is. Fontos, tehát, hogy a gyermek akarjon románul érteni, beszélni, olvasni, írni, román nyelvű játékokat játszani.

Ez a tankönyv kifogyhatatlan lehetőséget biztosít a felsoroltakra, behozza az élő, hétköznapi román nyelvet az osztályba, lehetőséget ad a tanítónak és a gyermeknek a kreativitás kibontakoztatására, a tudásszint és nyelvhasználat legmegfelelőbb fejlesztésére a lehető legjátékosabb, de mégis legkomolyabb módon.

Irodalom

Adamikné Jászó Anna (2001): *A magyar olvasástanítás története*. Osiris Kiadó, Budapest.

Adamikné Jászó Anna (2006): *Az olvasás múltja és jelene*. Trezor Kiadó, Budapest.

***Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare (2003). (trad. din lb. fr. de Gheorghe Moldovanu). Strasbourg: Diviziunea Politici lingvistice.

Karp Ágnes, Makai Emese-Márta (2015). *Comunicare în limba română pentru școlile cu predare în limba maghiară*. (Semestrul I, Semestrul al II-lea). Editura Kreativ, Târgu Mureș.

***Programa școlară pentru disciplina Comunicare în limba română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară Clasa pregătitoare, clasa I, clasa a II-a, aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/ 19.03.2013

Șerdean, I. (2008). *Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar*. Editura Corint, București.

Slezák Ilona (2011). *Az általános iskola tankönyvek illusztrációiról. Könyv és nevelés*. XIII. 1.

Videobibliográfia

<http://www.mesageruldecovasna.ro/stiri/peste-42-dintre-elevii-din-judetul-covasna-inscrisi-la-bacalaureat-au-reusit-sa-obtina-nota-de-trecere-cu-10-mai-multi-decat-anul-trecut/>